

set voivat tuntua itsestään selviltä — ehkä toimialoittaisia eroja lukuunottamatta — on hyvä, että ne dokumentoidaan kunnolla. Luku on huolellisesti ja kannattavasti laadittu ja siinä sovelletaan asianmukaisesti ekonometrian standardivälineistöä.

Luvun 3 tulosten mukaan suunnitelluista investointien kasvua investointisuunnitelmien tarkkuus (toteutuneiden investointien ennustajina) heikkenee. Tällöin on kiintoisaa tutkia investointisuunnitelmien tarkistamiseen ja toteutuneiden investointien poikkeamiin suunnitelluista investoinneista vaikuttavia tekijöitä, mikä tehdään luvussa 4. Hyödyntäen lähtökohtaa, jonka mukaan suunnitelmia tarkistetaan vain uuden informaation, 'yllätysinformaation', myötä väittelijä kykenee melko pitkälle selittämään sekä investointisuunnitelmien tarkistuksia että toteutuneiden investointien poikkeamia suunnitelluista usklassisen investointiteorian mukaisilla kysyntään, pääoman ja työvoiman hintaan, likviditeettitalanteeseen ja osittain rahamarkkinoiden kireyteenkin liittyvillä yllätyksillä. Sensijaan kysyntään liittyvän epävarmuuden vaikutuksia koskevat tulokset eivät osoittaudu yksiselitteisiksi. Luku on selvästi väitöskirjan parasta antia. Vaikka sen joitakin yksityiskohtia voidaan kritisoida — pääkomponenttianalyysin käyttö, eräät kysyntäepävarmuutta kuvaavat korvikemuuttujat, stokastisten selittävien muuttujien aiheuttamien potentiaalisten ongelmien sivuuttaminen tilastollisen päättelyn

kannalta — luku hyödyntää kyselyaineistoa monipuolisesti ja siinä käytetään ekonometrian antamia mahdollisuuksia melko asiantuntevasti.

Luvussa 5 tutkitaan toteutuneiden investointien määräytymistä estimoimalla sekä ns. Eulerin yhtälön että varsinaisen investointifunktion parametreja osin kyselyaineiston muuttujia käyttäen. Tätä osaa ei ole riittävästi kytketty luvun 2 teoreettisiin tarkasteluihin lähtökohdiltaan eikä se muutenkaan ole kaikilta osin täysin investointiteorian mahdollisuuksia hyödyntävä. Se on eräiltä yksityiskohdiltaan ongelmallinen ja jäänyt tavallaan keskenräiseksi harjoitelmaksi.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Ilmo Pyyhtiän väitöskirja on melko voimakkaasti kaksijakoinen. Väitöskirjan pääpaino on Suomen Pankin vuodesta 1963 alkaen keräämän, teollisuuden investointisuunnitelmia koskevan kyselyaineiston empiirisessä hyödyntämisessä luvuissa 3 ja 4. Ne on huolellisesti ja kattavasti laadittuja ja ekonometrian välineistöä monipuolisesti ja melko asiantuntevasti hyödyntäviä. Sitäpaitsi analyysit ovat monipuolisempia ja osin pitemmälle vietyjä kuin mitä yleensä näkee vastaaventyppisillä aineistoilla tehdyissä (alan) kansainvälisissä töissä. Toisaalta, luku 5 on jäänyt osin keskeneräiseksi ja työn teoreettisena taustana oleva luku 2 jättää toivomisen varaa useissa yksityiskohdissa.

Erkki Koskela

Punainen tupa Euroopan reunalla

Erkki Tuomioja: Eurooppalainen Suomi, Hanki ja Jää, Juva 1989, 123 s.

Suomalaiseen eurooppakeskusteluun on vähän väliä kaivattu piristystä. Samoin on kuulutettu esiin muutakin kuin taloudellista näkökulmaa Euroopan yhdentymiseen. *Erkki Tuomioja* pyrkii kirjassaan vastaamaan molempiin haasteisiin. Ajoittain hän siinä onnistuu.

Kirjan mielenkiintoisinta antia ainakin nuoremman lukijan kannalta on sen alku, jossa luodaan lyhyt katsaus Suomen ja EY:n suhteiden historiaan. Kirjoittaja käsittelee aihetta tavalla, joka on tullut laajemmin mahdolliseksi vasta aivan viime

aikoina, tehden selkoa Neuvostoliiton roolista Suomen länsisuhteiden kehityksessä. Suomen poliittikasta ulkoisten suhteidensa hoidossa saattaa luki- ja saada varsin länsisuuntautuneen kuvan. Jokainen mahdollisuus suhteiden tiivistämiseksi länteen on käytetty hyväksi niin pitkälle kuin idänsuhteiden ylläpito on antanut periksi. Myös kotimaiset poliittiset ratkaisut on alistettu läntisen yhteistyön lisäämiselle, huippuna presidentti Kekkonen toimikauden jatkaminen poikkeuslailla EEC-sopimuksen mahdollistamiseksi.

Vuoden 1992 käsittelyn Tuomioja aloittaa katsauksella eurooppalaisen taloudellisen ja poliittisen yhteistyön historiaan toisen maailmansodan jäl-

keen. Uuden sodan estäminen oli eurooppalaisen yhteistyön aloittajien mielissä päällimmäisenä. Tosin Länsi-Euroopan yhdentymisen on saanut osan käyttövoimastaan myös Naton ja Varsovan liiton vastakkainasettelusta. Nykyinen suuntaus, jossa pääpaino on vapaan kaupan, kilpailun ja tuotannon tekijöiden liikkuvuuden edistämisessä, on myöhempää perua. Tämän suuntaisten tavoitteiden saavuttamisajankohdaksi on usein ymmärretty juuri vuosi 1992. Tämä maaginen vuosiluku asetetaan nyt oikeaan arvoonsa: se on *Jacques Delorsin* keksimä logoslogan.

Tuomioja suhtautuu varsin epäilevästi EY:n integraatiokehityksen siunaussuhteeseen. Varsinkin ns. Cecchini-raportti saa kyytiä, sen laadinnassa on käytetty samoja tutkimusmenetelmiä, joilla ennen Saimaan kanavan rakentamista osoitettiin sen liikeluontoinen kannattavuus. Yhdentymiskehitykseen liittyvät odotukset ovat kuitenkin ainakin osittain Euroopassa viime vuosina tapahtuneen taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymisen taustalla. Vaikutuksensa on myös ollut useilla käynnistetyillä Euroopan teknologista kehitystä tukevilla projekteilla. Muutosten reaalisuus ja pysyvyys punnitaan kuitenkin vasta seuraavan taantuman yhteydessä.

Suomen kannalta yhdentymiskehityksen välittömiä vaikutuksia on Tuomiojan mukaan liioiteltu. EY:n ja Suomen välillä on voimassa vapaakauppasopimus, jonka jatkumista myös vuoden 1992 jälkeen ei kumpikaan osapuoli ole asettanut kyseenalaiseksi. Suomen osallistuminen yhdentymiskehitykseen vaikuttaa lähinnä vain siihen, missä määrin Suomi voi olla mukana esimerkiksi päättämässä ulkomaankauppaa vaikuttavista teknisistä standardeista, joihin suomalaisten yritysten on sopeuduttava. Pidemmällä aikavälillä yhdentymiskehityksestä koituu Suomelle kuitenkin merkittävämpiä vaikutuksia, jotka ovat luonteeltaan pikemminkin yhteiskuntapoliittisia kuin taloudellisia.

Tuomioja esittää Suomelle yhdentymisessä valikoivaa vastavuoroista mallia. Suomen olisi säilytettävä itsellään oikeus päättää, missä kohdin yhdentymiseen osallistutaan ja missä ei. Joidenkin kansallisten, esimerkiksi ympäristöön, tasa-arvoon ja hyvinvointiin liittyvien asioiden varjeleminen saattaa olla niin tärkeää, ettei niiden suhteen voida tehdä kompromisseja. Tämä näkemys on ollut aiemminkin esillä, rusinapullateorian nimellä. Vaikkei EY sovinnolla annakaan Suomen noukkia kaikkia rusinoita pullastaan, voidaan asioista kui-

tenkin varmasti keskustella. Jokaisen uuden direktiivin hyväksyminen ehdoitta ei ole välttämätöntä.

Aluepoliittiset aspektit Euroopan yhdentymisessä ovat nousseet yhä tärkeämmiksi EY:n laajentuessa Etelä-Eurooppaan. Uudet jäsenmaat ovat niin köyhiä, että Suomen surkeimmatkin kehitysalueet ovat niihin verrattuna rikkaita. Niinpä Suomi ei koskaan voikaan odottaa saavansa apua kehitysaluepolitiikkaansa EY:ltä, vaan päinvastoin EY saattaa odottaa Suomen osallistuvan EY:n kehitysaluepolitiikan rahoittamiseen. Suomen sisäisessä alueellisessa kehityksessä Euroopan integraatio suosii kasvukeskuksia, erityisesti pääkaupunkiseutua. Maan muiden osien kehityksen turvaamiseksi on niiden kasvukeskusten erikoistuttava ja luotava omat kansainväliset yhteytensä.

Ympäristökysymyksissä Tuomioja näkee Euroopan yhdentymisen uhkana. Perusteluna tälle on yhdentymisen taloudellista kasvua kiihdyttävä vaikutus sekä EY:n edustama markkinataloutta ihannoiva ideologia. Lisäksi EY:n ylikansallinen päätöksenteko heikentää paikallisen ympäristöpolitiikan mahdollisuuksia. Se seikka, että tärkeimmät ympäristöongelmat ovat kansainvälisiä, jopa globaalisia, ja vaativat ratkaisukseen samantasoista yhteistyötä sivuutetaan yllättäen maininnalla.

Näkemyksensä Euroopan integraatiosta sen nykymuodossa, taloudellisia аспекtejä korostavana prosessina, piirtyy melko synkäksi. Yhdentymisestä seuraavat taloudelliset hyödyt eivät ilmeisesti Tuomiojan mielestä riitä korvaamaan samalla tapahtuvaa itsemääräämisoikeuden vähentymistä ja muita haittoja. Suomen pitäisi suhteessa Eurooppaan pyrkiä samanlaiseen asemaan kuin Ahvenanmaalla on suhteessa Suomeen. Euroopan parhaaksi tulevaisuudenvaihtoehdoksi taas hahmottuu »punavihreä projekti», jossa sosiaaliset ja ekologiset tavoitteet käyvät taloudellisten tavoitteiden edellä.

Tuomiojan kirja on pikemminkin poliittinen pamfletti kuin taloudellinen selvitys. Aiheensa puolesta se silti varsin kiinteästi sivuaa taloudellisia asioita. Tuomioja antaa kuitenkin taloudelle varsin vähän painoa, mikä ekonomistilukijaa jossain määrin ärsyttää. Talouden eristäminen ekologisista, sosiaalipoliittisista ja myös kansainvälispoliittisista tarkasteluista saattaa johtaa väärin päätelmiin. Sekä ihmisten että organisaatioiden päätöksenteossa taloudelliset tarkastelut ovat yhä varsin keskeisellä sijalla.

Pasi Ahde